

Machiavelli – Folkets frihed, statens styrke

5 *Niccolo Machiavelli (1469-1527) var han både forsker, forfatter og politiker - bl.a. virkede han som embedsmand og udsending for sin fødeby Firenze. Efter en omvæltning i byen Firenzes styre i 1512 helligede Machiavelli sig helt sit litterære og videnskabelige arbejde. Udover det berømte skrift "Fyrsten" forfattede Machiavelli mellem 1512 og 1517 værket "Drøftelser af de første ti bøger hos Titus Livius". Heri gjorde han sig ligeledes en række politiske overvejelser.*

10 Det er let at forstå, hvorfra denne tilbøjelighed hos folkene til at leve frit opstår; for erfaringen viser, at byer aldrig har udvidet hverken deres herredømme eller deres rigdom, undtagen når de har været frie. Og det er i sandhed forbløffende at betragte, hvilken storhed Athen opnåede i løbet af hundrede år, efter at det blev befriet fra Peisistratos' tyranni.¹ Men frem for alt er det endnu mere forbløffende at betragte, hvilken storhed Rom opnåede, efter at det blev befriet fra sine konger. Årsagen er let at forstå; for det er ikke det private gode, men det fælles bedste, der 15 gør byer store. Og uden tvivl bliver dette fælles bedste kun agtet i republikker; for alt, hvad der tjener dets formål, bliver gennemført dér, og selv om det kan skade denne eller hin privatperson, er de, som det gavner, så mange, at de kan gennemføre det trods modstanden fra de få, som måtte blive ramt af det.

20 Det modsatte sker under en fyrste; det, der oftest gavner ham, skader byen, og det, der gavner byen, skader ham. Så snart der opstår et tyranni efter en fri styreform, er det mindste onde, der følger for sådanne byer, at de ikke længere går fremad eller vokser i magt eller rigdom; men oftest, ja næsten altid, sker det, at de går tilbage. Og hvis det skulle ske, at der fremstod en dygtig tyran, som ved sin ånd og sine militære evner udvidede sit herredømme, ville dette ikke komme republikken til gode, men kun ham selv; for han kan ikke hædre nogen af de borgere, 25 der er dygtige og gode, som han undertrykker, da han ikke ønsker at nære mistanke mod dem. Han kan heller ikke få de byer, han erobrer, til at underkaste sig eller gøre dem skattepligtige til den by, hvor han er tyran, for det ville ikke tjene hans interesser at gøre den stærk. Men det er i hans interesse at holde staten splittet, så hver by og hver provins anerkender ham. Derfor er det kun ham selv, der drager fordel af sine erobringer, og ikke hans fædreland. [...]

30 [*Machiavelli forklarer i det efterfølgende, at det ikke kun var på grund af deres overlegne militære evner og kapacitet, at romerne var i stand til at opbygge et imperium.*]

35 Dette viser, at det romerske folk aldrig ville have været i stand til at overvinde dem [dets fjender] uden en sjælden og usædvanlig stor dyd. [...]

40 Det er let at forstå, hvorfra den orden opstod, og hvorfra denne nuværende uorden kommer; for det hele skyldes dengang det frie liv og nu af det trælbundet liv. For alle lande og provinser, der lever frit, opnår overalt, som jeg tidligere har sagt, meget store fordele. Der ses større befolkninger dér, fordi ægteskaber er friere og mere ønskelige for mænd, eftersom enhver villigt får de børn, han mener, han kan forsørge, uden at frygte, at hans ejendom bliver taget fra ham; og han ved ikke blot, at de fødes frie og ikke som slaver, men også at de gennem deres egen

¹ Peisistratos var enehersker (tyran) gentagne gange enehersker (tyran) i Athen i perioden fra 561 f.Kr. til sin død i 527 f.Kr.

dygtighed kan blive herskere. Man ser også rigdommene vokse i større antal, både dem der kommer fra landbrug, og dem der kommer fra håndværk og kunst. For enhver forøger gerne det, han ejer, og søger at erhverve de goder, som han mener, at han – når de først er erhvervet – kan nyde. Heraf følger, at mennesker kappes om både private og offentlige fordele, og begge dele vokser på forunderlig vis.

Discorsi sopra la prima deca di Tito Livio, 2. bog, kap. 2 (N. Bettoni (red.), Milano (1824) / H. C. Mansfield & N. Tarcov: *Machiavelli – Discourses on Livy*, Chicago (1996).